

دانشمند علم کلام باید به نیازهای روز توجه کند

پژوهشگر حوزوی گفت: دانش کلام باید از ذهن محض نویسنده و گوینده خارج شود و باید بداند که بطن جامعه هم در محتوا و هم در روش به چه چیزی نیاز دارد.

پژوهشگر حوزوی گفت: دانش کلام باید از ذهن محض نویسنده و گوینده خارج شود و باید بداند که بطن جامعه هم در محتوا و هم در روش به چه چیزی نیاز دارد.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت الاسلام محمدصفر جبرئیلی عضو هیأت علمی گروه کلام اسلامی و الهیات جدید پژوهشگاه در دومین نشست مجازی بررسی «نقش متکلمان معاصر در تحولات دانش کلام در سده اخیر حوزه علمیه قم» از سلسله نشست های یکصدمین سال باز تأسیس حوزه علمیه قم که به همت دبیرخانه یکصدمین سال باز تأسیس حوزه قم و با همکاری معاونت پژوهش حوزه های علمیه برگزار شد، در رابطه با بایسته های تحول در علم کلام عنوان کرد: رهبر معظم انقلاب از جمله شخصیت هایی هستند که بسیار حکیمانه به بایسته های علم کلام هم به طور خاص در دانش کلام و مباحث کلامی و به طور عام در معرفت دینی و دین شناسی توجه و عنایت دارند و رهنمودهای الهام بخشی در این زمینه دارند.

عضو هیأت علمی گروه کلام اسلامی و الهیات جدید پژوهشگاه در رابطه با تاریخ نگاری علم کلام بیان کرد: از گذشته در حوزه علمیه شیعه نگاه به تاریخچه دانش ها وجود داشته اما آیت الله العظمی بروجردی (ره) این روش را احیا کردند.

وی آشنایی با تاریخ هر درس حوزوی را بر طلاب ضروری دانست و گفت: برای اینکه طلبه بداند درسی که فرا می گیرد از کجا آمده، چه نقشی دارد و چه خلأئی را پر می کند، فرا گرفتن آن چه ضرورتی دارد باید تاریخچه آن را بداند مثلاً بداند که فقهی که فرا می گیرد از کجا آمده است و چرا در بین همه کتب لمعه را فرا می گیرد.

حجت الاسلام جبرئیلی اضافه کرد: در چند دهه اخیر، در دانش کلام مقالات و پژوهش هایی در رابطه با سیر تاریخی و تحول کلام نگارش شده است و تا حدودی این خلأ پر شده است.

وی با اشاره به اینکه در بحث فلسفه علم کلام، اقدامات خوبی صورت گرفته است، بیان کرد: طرح اندیشه های نو و ابداعی و ارائه اندیشه های سیاسی اسلام از جمله اقداماتی است که در زمینه تحول محتوایی علم کلام صورت گرفته است.

پژوهشگر حوزوی در رابطه با تحول در مبادی و مبانی علم کلام، اظهار کرد: توجه به ابعاد اجتماعی دین و تلاش برای ایجاد تمدن نوین اسلامی از تحولات در این زمینه بوده است. شهید مطهری در کتاب مقدمه ای بر جهان بینی اسلامی یک کلام نظام مند را با نگاه کلان بیان می کند.

بایسته های تحول در دانش کلام

وی با بیان اینکه دانش کلام در سده اخیر حوزه علمیه قم دچار تحولات خوبی شده است اما نباید به همین اکتفا کنیم و باید در این مسیر گام های جدی تری برداریم، تصریح کرد: خروج از تجرد و ذهنیت محض از جمله بایسته های این مسیر است.

حجت الاسلام جبرئیلی ادامه داد: دانش کلام باید از ذهن محض نویسنده و گوینده خارج شود و باید بداند که بطن جامعه هم در محتوا و هم در روش به چه چیزی نیاز دارد. یکی از دلایل ماندگاری آثار شهید مطهری این است که به ویژگی ها و نیازهای روز جامعه توجه کرده است و بر اساس شبهات و اشکالاتی که در جامعه وجود داشته کار کرده است.

وی حضور فعال و برخورد اثباتی دیگر بایسته است، افزود: در شرایطی که امروزه همه اعم از مخالفین، معاندین و نظرات خود را بیان می کنند باید حضور فعال داشته باشیم و نیازهای جامعه را پاسخ بدهیم.

استاد حوزه تأکید کرد: گاهی خروج از تجرد و ذهنیت وجود دارد، اما حضور فعال و برخورد اثباتی وجود ندارد و به نیازهایی که شناسایی شده است پاسخ داده نمی شود. باید صف بندی های مقابل و انگیزه های مخالفت با ایده ها، تفکرات و اندیشه هایمان را بشناسیم و رصد کنیم و در این زمینه حضور فعال داشته باشیم.

عضو هیأت علمی گروه کلام اسلامی و الهیات جدید پژوهشگاه با بیان اینکه در دانش کلام برای تحول مطلوب تر و ارتقا بیشتر به ساختار جدید نیاز داریم، اضافه کرد: در دانش کلام ساختارهای متعددی وجود داشته است و باید در عین تجلیل از ساختارهایی مانند تجدید مرحوم خواجه، گوهر مراد مرحوم لاهیجی وhellip; یک ساختار جدید مناسب امروز ارائه کنیم.

حجت الاسلام جبرئیلی با اشاره به اینکه سبک و روش متکلم معاصر، شهید مطهری در «مقدمه ای بر جهان بینی» می تواند الگوی مناسبی در این زمینه باشد، گفت: در دانش کلام نباید از خدا شروع کنیم و باید از انسان شروع کنیم و شهید مطهری نیز در این کتاب از انسان و ایمان شروع کردند. اگر طلبه را در ابتدا با بحث خداشناسی یا بحث های فلسفی آشنا کنیم.

تلفیق کلام با مباحث معرفتی عامل علاقه مندی مردم به کلام می شود

عضو هیأت علمی گروه کلام اسلامی و الهیات جدید پژوهشگاه با بیان اینکه ارائه متون کلامی متقن از دیگر بایسته ها است، اضافه کرد: در متون کلامی از قدما و معاصرین متون خوب و فراوانی داریم اما نیاز است که کتب نسبت به نیاز امروز ویراست و اصلاح شوند.

پژوهشگر حوزوی بیان کرد: ارائه کلام معرفت زا و اخلاق مدار از دیگر بایسته ها است. گاهی مباحث کلام خشک هستند و باید کاری شود که این خشکی از آن ها گرفته شود و افراد به آن علاقه مند شوند. برای این کار باید کلام را با مباحث معرفتی بیاوریم. گاهی باید بازگشتی به سابق داشته باشیم. مرحوم فیاض لاهیجی در کتاب گوهر مراد این کار را کرده است.

وی با اشاره به اینکه یکی از مشکلات جامعه ما نگاه های فقیهانه است، اظهار کرد: مثلاً در امر پوشش و حجاب نگاه فقیهانه کافی نیست و تبیین متکلمانه موضوع حجاب ضروری است، زیرا در نگاه فقیهانه امر و نهی وجود دارد و باعث می شود افراد موضع بگیرند، اما اگر با کلام و معرفت و اخلاق ترکیب شود و ضرورت آن تبیین شود نتیجه تغییر می کند.